

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

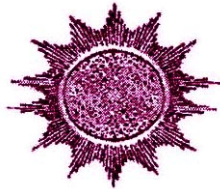
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 46

2020

მთ. რედაქტორი

აკაკი გრეგაძე

მწერალი, ივანე მაჩაბლის

სახელობის პრემიის ლაურეატი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30

E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-853-3 (46 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ღმერთის მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღმსანდრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოზოფ ტიუტჩევის ღმერთი და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ღმერთის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალმუნაბი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმინდება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ღმერთი დასტამებული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნინერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნინერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დანაწინის მედლისა და „დიოსკურია 2005“-ის, მწვინდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვინდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნინერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრემიანდის, საქართველოს ეროვნული და ვაზისის საერო-სამცნინერო აკადემიის ვიცე-პრემიანდის,

ავსჯანდამცემი მმართველობა აკადემიის პრეზიდენტი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდენტის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს პოლიგრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადასრულებულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზიდენტის მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისვლია... მათ იცინან იმ იწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაკიძის პრემიის ღაურიატი, ჯუმბერ ღეჟავას სახელობის მცნებრებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად ვხევიდი ყოველ ძეგას, ყოველ კაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

(გაგრძელება)

ვაჟა ეგრისელის უამრავ ლექსს, სადაც საქართველოს ციხე-ტაძრები უთვალავი სამშენისებითაა შემკული, მკითხველი შეჰყავს სახეთა სამყაროში, სადაც საგნები და მოვლენები, წარსული და აწმყო ერთიანდებიან ცნობიერებაში და განგაწყობენ იყო მათთან შენივთული, ყველა ნერვით და მთელი არსებით განიცადო და შეისუნთქო წარსულის დიდებულება. თითქოს მის ბწკარებში უხსოვარ დროიდან დაბუდდა სისხლსა და ძვალში განჯდარი ქართული სული.

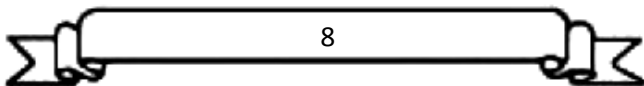
*

„ქონგურით ხერხენ ციხეები

საუკუნეებს...

ომებში ბევრი ციხე მოკლეს,

ბევრმა იცოცხლა.

და მტერთა ჩვენთ მზერა მოისრა.
და ახლა ციხის კედელზე რომ
სურო მიცოცავს,
სურო კი არა,
სული არის მეცოხოვნისა“.

მხატვრულ სახეებში ამეტყველებულმა სურათმა,
რომელიც მძაფრ ესთეტიკურ შემოქმედებას ახდენს
მკითხველზე შეადლებინა პოეტს ერთ ლექსში ეთქვა:

„ათას ქარიშხალს გამოლწეულნი,
ველარ შეაკრთო ცეცხლის
მეწყერმა
და ტკაცუნობდნენ ზღვაში აფრები...
რადგან წინაპრებს
ხმალზე ეწერათ:
სამშობლო –
ღმერთი!..
სხვა არაფერი!“

მთრთოლვარე, მფეთქავი ძარღვივით გასდევს
რიტმი პოეტის აზრებს, ხილვებსა და განწყობილ-
ბებს და მართლაც ძნელია არ განიცადო სახისმეტ-
ყველების საოცარი ძალა:

*

„სადღაც მომავლის ხარობს ჯეჯილი
და გესმის მათი
ჩუმი შრიალი.
თუმც წარსულითაც შენ ხარ მდიდარი.
ჩემი სიცოცხლე გიდგას
თავდებად,
რომ შენს თვალეშიც გამოიდარებს –
მამულო ჩემო!
შენი ყანაც დათავთავდება!“

უცილო ფაქტია ის, რომ თვით ტრადიციულ ქართულ პოეზიაში დაკანონებული ეროვნული რიტმიც კი ახალსა და მომხიბველ მუსიკალობას იძენს ვაჟა ეგრისელთან. პოეტმა მეტი იცის საქართველოს ისტორიულ წარსულზე, ვიდრე გვეუბნება და ჩვენც ვგრძნობთ სიტყვის ქვეტექსტს, გამომსახველობით პოტენციას, ელიფსურობას.

გრემსა და ოშკს, საქართველოს ორ თვალწარმტაც ადგილს წინაპართა მიერ აქ აღმართული გაცოცხლებული ტაძრები განასახიერებენ:

*

„გადაიქროლეს წარსულის ლანდი
და გამოაჩენს სისხლიან კლანჭებს,

წარბებს შეიკრავს და მოიწყენს
გრემი და ოშკი
და გააყოლებს ომის კვამლით დანისლულ
თვალებს
მე კი, – მამულო!
სიყვარულის ცათამწვდენ კოშკში
გყავარ და...
წამით არ მიშვებ გარეთ“.

თუ უსულო ტაძრებს ადამიანურ სულს არ ჩაბე-
რავდა პოეტი, ვერც „წარბების შეკვრასა“ და „მოწყენას“ შეგვახედებდა და ვერც იმაში დაგვაჯერებდა, რომ ტაძრებს გარდასულმა ბატალიებმა თოფის კვამლით დაუნისლეს თვალები და ახლა წარსულის ლანდის გადაქროლებას „გააყოლებს ომის კვამლით დანისლულ თვალებს“.

1969 წელს დაწერილ ლექსში ვაჟა ეგრისელი იხსენიებს „შურით და მტრობით დაჭმულ ყორღანებს“, სადაც პოეტმა კარიერიზმით დაავადებულ წარჩინებული პიროვნებები გაკიცხა და პოეტის აზრით 80-იანი წლების მიწურულში დადგა ის დრო, როცა ძველი ისტორია უნდა გამეორებულიყო, რუსების წინააღმდეგ ბრძოლაში დადგნენ ქართველები ორ ბანაკად – რუსებს მომხრობილნი და ეროვნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობის დროშის ქვეშ

მდგომნი. ამ ბრძოლის მწვავე შედეგით დაფიქრებული პოეტი წერს:

*

„ციხეთა ჩრდილში

ჩამომსხდარან საუკუნენი,

და დაუხრიათ დაბლა თავები

და ძველ დიდებას ჩუმად ოხრავენ...
ხოლო არმაზთან

მთვარე დამზერს

ერისთავების

შურით და მრტობით დაჭმულ ყორღანებს“.

ძველადაც იმარჯვებდნენ სპარსთმიმხრობილნი და თურქმიმხრობილნი, მაგრამ ეს გამარჯვებები დროებითი იყო. ეს ლექსი დიდი ეროვნული ტკივილით გამსჭვალული ნაწარმოებია. საქართველოში კვლავ შენდებოდა ციხე-ტაძრები, კვლავ იწყებოდა საქართველო ქართველ ყრმათა აკვნებიდან და აღორძინდებოდა. ფარ-ხმალით აღიჭურვებოდნენ მეციხოვნენი, შინაურ მტრებს უსწორდებოდნენ და მომხდურს თავზარს სცემდნენ.

*

„უამმა ვერ დასცა...
წელზე დონჯ შემოყრილები –

ციხე-კოშკები გამარჯვებულ
ჰგვანან ფალანგებს.
და მშობლიური ქართული ცა თავზე დაჰხარით.
ბრწყინავს და ელავს ნიკოფსით –
დარუბანდამდის,
ქართლის წარსულის ნამოსახლარი“.

ლექის სასაუბრო ინტონაცია აქ არ არის შე-
ბოჭილი ვერსიფიკაციული არტახებით და ცოცხალი
მეტყველების ფორმას უახლოვდება. პოეტი ფეხდა-
ფეხ მოივლის მთელ საქართველოს, ჩერდება თითოე-
ულ ნანგრევთან და ქვასთან, მოინახულებს ქარ-
თველ გმირთა საფლავებს, მიუახლოვდება და წამით
შეჩერდება ხერთვისის ციხესთან, სადაც შორეული
წარსულის შფოთი და დრტვინვა ჩაესმის:

„ანთებს და ანთებს თვალების კოცონს,
ციხის გოდოლზე –
ავის მაცნედ გაჰკივის ჭოტი.
ქარი კი სადღაც ერეკება ღრუბლების ფარას.
იელვებს ელვა...
და დამის ტოტზე
კვლავ დააბუდებს შიშსა და წკვარამს“.

წარსულის დროთა ხსენებას სამთავისის ციხე-
კოშკისადმი მიძღვნილი ლექსიც ადასტურებს. ჩინე-

ბული მეტაფორითაა დახასიათებული საქართველოს ისტორია:

„ჩამავალი მზის დახრილ ტოტებზე –
ცას რომ ანახოს ძლიერება
ქარმა თავისი,
შორს მიაქვს, სადღაც ბაბუაწვერას
თეთრი ოცნება.
მკერდს მიხუტებულ ჯვრით –
სამთავისი,
დგას სიჩუმეში, ვით გაოცება“.

ვაჟა ვერისელი ცხადად გრძნობს თავის პოეტურ ძალმოსილებას, იგი რწმუნდება თავის უნიკალურ ფასეულობებში, გათავისუფლებულია დიდი ტვირთისაგან და მზის ენერგიით აღვსილი დაბიჯებს საქართველოს მიწაზე და უთვალავი მარგალიტით ამკობს ქართული პოეზიის საგანძურს.

ჟამთა სვლამ ვერ დაფარა ციხის მცველთა ყივილი, შუბის უღრიალი, ხმლის კრიალი, საცაა ციხის კარი გაიღება და ხმალამოწვედილი მეცოხოვნე გამოვარდება მომხდურთა დასალაშქრავად:

„ისტორიებში თვალს რომ მივლულავ
მესმის ყიჟინა
და ჟრიაბული

აქეთ ქართვების,
იქით ბასკების.
ასეა მუდამ:
წარსულ დღეთა ხმები გმირული –
მომავალს ძლიერ ექოდ ასკდება“.

„ასეთი, ერთი შეხედვით ეიფორიული ეპითეტების მისანიჭებლად. რა თქმა უნდა, საკმარისი არ არის მარტოოდენ ერთი არგუმენტის – მეტაფორების სიუხვის, მისი ნაირფერობის მოშველიება. ხშირად ვაჟა ეგრისელის პოეზიის შეფასებისას პირველ რიგში ხაზი პოეტური მეტყველების ამ უმთავრეს სამკაულს ესმება. იგი მართლა მდიდრულად არის წარმოდგენილი მის შემოქმედებაში. მეტაფორული აზროვნების ნაკადი აქ ნამდვილად პოულობს თავისებურ მძლავრ სადინარს...“

ღიას, „ძვლებით ნაგები“ ხერთვისის ციხის დაჭრილ მკერდიდან „გადმოჩქეფს სურო და ხავსი. ყურს უგდებს წარსულს და დახანებით ესმის შორიდან ყაყანი და ხეობებს ავსებს შავი ლანდები ლენგების და მაჰმად-ხანების“, ხოლო წიფლის ხე დგას ქონგურზე და ვით მეციხოვნე და შუბლშეჭმუხვნოდ წარსულს გასცქერის“...

დაშლილი ციხის გალავანთან დაყრილი ქვები იმ უსახელო ხუროთმოძღვართა და კირითხუროთა ძვლებია, რომლებმაც „ციხე მტერთა მოიუდგომელი“

ააშენეს. იმ მეციხოვნეთა ძეგლებია, რომლებიც აქ მომხდურთ შეერკინენ და დაეცნენ. უფლისციხეში „ციხის მდუმარე შესასვლელთან ისე წევს ლოდი, ვით მეციხოვნე თავგაჩეხილი“...

იგივე ხილვები ეუფლება პოეტს ეგრისის ციხესთან: „როცა ეგრისის ციხეს ჩაუვლი, გვიან გაჩენის შემაურჟოლებს დანაშაული და მესმის ხმები შეწყალლების არა მოხოვნელთა, მთვარის ფართით და მზის შუბით ხელში, ქონგურებზე მღვარ გუბაზ მეფის მეციხოვნეთა“.

ზემთ მოტანილ სტროფში ემოციური ზემოქმედების ზღვარი არამარტო პირუთვნული, არამედ ეროვნული ეთიკის სფეროსაც სცილდება და ზოგადადამიანურ მნიშვნელობას იძენს. მერე თანდათან მძაფრდება ხილვები. ეს ხილვები წამოშლიან წინაპართა შორეულ სილუეტებს:

*

„მათი გზაც შედგა...“

წუთისოფლის მოკლე სამანი –

ველარ იქნა და

ვერ გადალახეს,

თუმცა შუბებით და ისრებით

დიდხანს იელვეს,

წარსულში წვანან...

დაპბიბინებთ ჟამთა ბალახი –
ურარტუელებს,
ქალდეელებს
და მიდიელებს“.

ამ ლექსში სახეობრივი ხატები თანდათან იხვეწებიან, მომხიბლავ ელვარებას იძენენ, შთაბეჭდილების ძალით იმუხტებიან. მდიდრდება სიტყვათა სემანტიკური არსენალიც და იფრქვევა გასაოცარი მეტაფორული სიმდიდრე:

*

„ნისლის თეთრი ფარჩეული
აფენია მთას
ასფენად,
მაგრამ ისე მოჩანს თმოგვი,
თითქოს კლდეზე ასაფრენად –
ფრთა გაშლილი იჯდეს ორბი“.

(„თმოგვის ციხე“)

ეს სურათი ხატს ახალ სუფს უდგამს და სუფს სხვა შუქით ანათებს. ვაჟა ეგრისელის პოეზია მდიდარი და უხვია მსგავსი ლექსებით. ამ ლექსის სტრიქონებით გაცოცხლებულია წარსულის უტყუარი სიმბოლო-თმოგვის ციხე.

ვაჟა ეგრისელის მიერ თქმული ციხე-კოშკთა საგალობლებისაგან ცალკე უნდა გამოვყოთ ერთი ლექსი, რომელიც ისევ თმოგვის სახეებით იქცევეს ყურადღებას:

*

„მაღალ კლდეზე ციხე თმოგვის –
(მესხეთ-ჯავახეთის ძალა!)
დავითით დგას ღომდარი.
და მზეც
ოქროს იშლის დაღალს
თამარივით –
ვარძიდან გადმომდგარი.“

ასე ფაქიზად ქართული ციხის ნანგრევს და ლოდს არავინ არ მოფერებია. არც ასეთი უნაზესი სიყვარული გამოუხატავს ვინმეს თამარ მეფისადმი. და დღეს, როცა ასე ძალისხმევით აღორძინდა ბრძოლა საქართველოს ეროვნული დამოუკიდებლობისათვის, ეს ლექსი უადრესად აქტუალურად, ძლიერად და მომხიბლავად უდერს.

„მაღალ კლდეზე ციხე თმოგვის“, აღორძინებული და თავისუფალი, უძლეველი საქართველოს მეტაფორული სიმბოლოა.

პროფესორი აკაკი თოფურია წერდა: „ვაჟა ეგრისელის პოეტურ ნიმუშებში ღირიკული გმირის ადგი-

ლი მთლიანად დაიკავა ნაკვესებად, ანასხლეტებად, ესკიზებად, ჩანახატებად გადმოცემულმა გრძნობა-განცდებმა, ხილვებმა და სახე-სურათებმა, რომელთა ამადლებულად, მიმზიდველად და მახვილგონიერად გამოსახვაში ვლინდება საბოლოოდ სწორედ ავტორის ნოვატორობაც. ამაშია მისი შემოქმედების, როგორც მხატვრული მოვლენის, გამოცანად ქცეული თავისებურებაც...

როცა ტრადიციულ ქანობრივ ფორმაში რაღაც ახალი ელემენტი იჭრება, როცა იგი ცალკეული შემთხვევითობიდან, დისონანსური გამოვლინებიდან იქცევა სიახლეთა სიახლის მთლიან გამოხატულებად და ერთეულებიდან ათასზე მეტ ნიმუშამდე აღწევს, უეჭველად საქმე გვაქვს პოეტური ენერგიის შემოქმედებითი წიაღისეული „წყაროებიდან“ მჩქეფარე შადრევნის ამოფრქვევასთან. მის დინებას ვერ შეაჩერებს კლასიკური ვერსიფიკაციის ვერავითარი დრომოჭმული არტახები. იგი თვითონ გაარღვევს და გაიკვლევს გზას საკუთარი მწვერვალებისაკენ. თვითონ შექმნის საფუძველს შესატყვისი ვერსიფიკაციული ღირსების მოსარგებად. ჩვენ ყოველთვის მხურვალედ ვესალმებოდით ასეთ ბედნიერ ლტოლვას და თუ ეს ხდება პოეტის შემოქმედების ყველაზე ძვირფას ასაკში, ნახევარსაუკუნოვანი ცხოვრების იღბლიან გზაზე“.

ვაჟა ეგრისელი სულ რამდენიმე სტრიქონში გვაგრძნობინებს ხელოვნების სიდიადეს. ჩვენი სამ-

შობლოს უძვირფასესი ციხეები და კოშკები ქართული ხუროთმოძღვრების სამყაროა. ის წმინდათა-წმიდა ტაძარია, რომელიც მისი, როგორც პოეტისა და მოქალაქის არსებას აღტაცებით, მოწიწებითა და უმშვენიერესი ოცნებებისაკენ სწრაფვის დიადი ენერგიით ადავსებს. აი თუნდაც:

*

„სვეტიცხოველს აღარ უჩანს,
არც სარკმელი,
არც საკინძე
და მაინც კარგ სიზმრებს ხედავს:
კვლავ
ჭაბუკი არსაკიძე,
ეფერება მტკვარსა და მცხეთას...

ან კიდევ:

*

„დამანახეთ ჩემი მთები,
ცის ბინადარ მწვერვალებით,
სიკვდილის წინ ძალას მომგერის: –
ერეკლეს ხმლის ელვარება,
ხერთვისის და ციხე თმოგვის“.

ეს ლექსები თვალითაც დასანახია, რომლებშიც გიზიდავს გულის მესაიდუმლე და სამყაროს მჭვრეტელი პოეტი.

რა მკაფიო და ნათელი, რა აღმტაცი ეპითეტები:

*

„გალობათა ციხე-კოშკი ავაშენე,

ვთქვი: მის მცველებს,

მეც ვიპოვნე,

რომ დამპყრობელ უამს ებრძოლოს, ვითა ყენს.

და... ზღვა,

ზვირთთა მეციხოვნით,

ჩემი წიგნის ქონგურებზე დავაყენე“.

ვაჟა ეგრისელმა შეძლო პრაქტიკულად განუხორციელებინა დიადი მისია, რომ ყოველი პირადი განცდა და ფიქრი აეუღერებინა როგორც საზოგადოებრივი და მისთვის მიენიჭებინა ეროვნული სულისკვეთება.

ვაჟა ეგრისელი ჩვენთა სიძველეთა, დღევანდელობის, ჩვენი ყოფის დაულაღავი მკვლევარია.

მისი ყველა ლექსი სახეთა მოულოდნელობით, ოსტატურად მიგნებული კონტრასტებით იქცევს ყურადღებას.

*

„ვახტანგის ხმა მესმა ქონგურზე –
 უჯარმის,
და სპარსის –
 წივილი ისრისა,
ნისლის ფთილა კი ვითარცა გუჯარი,
ამოეფარა უეცრად სათოფურს,
 თითქოს და ციხემ
 თვალი მოისრისა“.
(„უჯარმაში“)

ჩვენი პოეტის უპირველესი და უწმინდესი სა-
ლოცავია ძარღვიანი, დათაფლული ქართული სიტ-
ყვა. პოეტური წარმოსახვა, მხატვრული სახე კი გა-
მოგონებაა, შეთხზვაა, ფანტაზიაა და მისი პოეზია
უხვია და მდიდარი მხატვრული სახეებით, ფრთიანი
ფრაზებით.

მეოცნებე, საქართველოს ციხე-ტაძრებით აღ-
ფრთოვანებული და მაძიებელი კაცის ხელწერა
ცხადდება ლექსში: „ბოლნისით-მცხეთით“.

*

„უკვდავებისკენ ყველა ბილიკი –
 ქართველმა იცის –
 შორის მოვლის გზით,
იცის ქაღდვა...
 მიდია...“

ხეთი...

და

მათკენ გზები ჩვენი წარსულის,
რომ მიდის მცხეთით...

მიდის ბოლნისით.“

პოეტის სულში დავანებულა საქართველოს დიდი ჭირისუფალი. აქ იგი დიდი ილიას, აკაკის და ვაჟას სულიერი მემკვიდრეა და ნათესავი.

ვაჟა ეგრისელის გაბედული, მდიდარი წარმოსახვა უცნაური და ამავე დროს უტყუარი სახეებით და ხასიათებით გვაგრძნობინებს მამულის სიყვარულის სულ სხვადასხვაფერ და სხვადასხვაგვარ სიყვარულს. პოეტი მამულის სიყვარულის უცნაური გასაღების ჭეშმარიტი მფლობელია:

*

„მზის და ოჯალეშისფერი –

ჩემი ცის და ჩემი მიწის –

სიყვარული ისევ მასვით –

სამიათას ხუთასი წლის –

თრიალეთის ოქროს თასით.“

ტკივილიანი მშვენიერების გარეშე შეუძლებელია ვაჟა ეგრისელის ლექსების კითხვა, შეუძლებელია ლირიკული „მე“-ს განცდების გაცნობიერება.

ამიტომაც გულწრფელად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ პროექტის ნაირფეროვან და ნაირგვარ მხატვრულ სამყაროს ტკივილიანი მშვენიერება აღამაზებს და ამოტიანებს.

პროექტის ჯადოსნურ ფერთა შუქით აბრდღვიალებულ სამყაროში იდუმალი და საკვირველი ძაღლის წყალობით მუდამ ამაღლებული ფენომენის წიაღში ვეძებთ ნაცნობსა და მახლობელს, ან კიდევაც ვპოულობთ მას, მაგრამ მისი ჭკმშიარტი ღირსების ამოსაცნობად მარტო ცნობისმოყვარეობა არაა საკმარისი...

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ვერისელის პოეზიაზე)*

გავრძელება შემდეგ ტომში

სამი გმირი

ხუთი საუკუნის მერეც,
ახსოვთ ერწო-თიანეთელთ,
კახელებს და ქვენიფნეველთ,
სამი გმირი¹
მზიანეთის,
მომხდურთ, ფარჩად, ქვე-იფენენ.

1989

¹ სამი გმირი – იგულისხმება: ბიძინა ჩოლოყაშვილი, შალვა და ბიძინა ქსნის ერისთავები.

ჩემი კოლხეთი

სულ სიღარიბე ეგო ლოგინად,
ეხურა დარდის შავი საბანი.
და... კოლხი კაცის იშვა ოხერიდან –
ჩემი კოლხეთი,
კოლხი დედის
ცრემლით ნაბანი,
ზღვისკარად მდგარი ობოლივით,
ჩემი კოლხიდა.

1962

ზღვა უკან მისდევს თმაგაწეწილი,
რადგან ნაპირთან
ფართოდ თმაგაშლილ
ქარს მიაქვს ტალღა, როგორც ნადავლი,
თუმც სვეტებიან,
უზარმაზარ ღამის დარბაზში,
მთვარეს უჭირავს ვარსკვლავების
ოქროს შანდალი.

1962

ათასწლეულთა კლდეს გადმომსკდარი
სიტყვები გულში
დარდს და სევდას ვეღარ იტყვენ,
აი,
ამიტომ მთვარიანი ზეცის
კამარა,
და ვარსკვლავები –
ჩემს ლექსებში დავასამარე.

1971

ქარის ბწკალება ტალღებმა –
მდრინავმა ლომის ბოკერებმა,
უკან დაიწყეს ოტება,
ზღვა კი დაჭრილი ვეფხვივით
სალ კლდეებს აეტოტება.

1971

ნუ აყურადებ ღამის დინებას,
მარადისობის –
ცეცხლს დაგინთებენ,
ღღეები ცივი და ამბოკარი,
და შენი ხმების –
ელვის თითები,
ისევ და ისევ –
ვარსკვლავების ქნარს
ჩამოჰკრავენ.

1968

ვითარცა მთვარე,
ღამის უფსკრულში,
სიცოცხლის თვალში გდინარ ბეწვივით,
ოხვრა უკან და...
კვნესა წინ არი,
შენ პოეზიის უფალს შესწირე,
თუ რამე გქონდა შესაწირავი.

2004

არყოფნის ცაზე ვარსკვლავთ ეტლებით,
ასწლეულები გადაიგრგვინებს
და შენ შორეულ მზეს
დაგაფენენ,
მერე გვიან კი...
შენ რომ გედგა
ეკლის გვირგვინი,
ო, იმ გვირგვინზე დაიწყებენ
შრიალს დაფნები.

2001

მთელი დღე ენთო მზე –
ღვთის ცეცხლი,
ახლა მინავლდა,
ქარმაც შეწყვიტა სუნთქვა დროებით,
მე ცაზე ვცხოვრობ
და ცის ბინადარს,
ცივი სინათლით კვლავ მაბრმავებენ –
ვარსკვლავების უდაბნოები.

1988

აღმოსავლეთით და დასავლეთით –
ველურ ყიყინით მოდის და
მოდის –
მნათობთა ურდოს ცეცხლი ფარული,
ვით საქართველო,
მტერთაგან ოდით,
მთვარეც ასეა,
ვარსკვლავებით შემოჯარული.

1992

კენწეროები მაღლა მიიღტვიან...
თუმც, ვით ტყის მჭრელი,
ზეცა დასცქერის შემოდგომის,
რომელსაც აწუხებს საწუთროს სიჭრელე
და ეცოდება ხეები,
დაღლილი –
ფეხზე დგომით.

1987

შენ ერთი ხარ მეუფა

მათ საქმეებს “საგმიროს”,
 ჟამი განსჯის პირქუში,
შენს დიდ პოეზიაზე! –
ცოდვა – ბრალს რომ იღებენ,
 მთვარის თეთრი ჩოხით და
 მზის ოქროსფერ სამხრეთი,
შენ ერთი ხარ მეუფე –
ქვეყნის კიდით-კიდემდე,
 აღმოსავლით, დასავლით,
 ჩრდილოსა და სამხრეთის.

2001

ის დღე

ქალწულ მარიამს
ვით ყრმა იესო,
ისე,
მზე დილას ჰყავს შეფუთვნილი,
თუმც ღამეები აღარ იღევა,
და სადღაც,
ის დღე – შენი,
კუთვნილი,
კვლავ გელოდება სულის მიღევით.

2004

ბრალსციეზი

ნათლის ფრთების შრიალით –
მოვლენ ღამეები და
შენს მზეს –
წყვილადს მისცემენ,
ამის გაფიქრებაც კი მკათათვეში
გაციებს,
მიტომ ეჭვით შესცქერი –
გარინდებულ სივრცეებს,
ვარსკვლავთ თანმიმდევრობას
და დღეთა გრადაციებს.¹

2000

¹ გრადაციები (ლათ.) თანდათანობა.

რბევად მოვარდნილ
ზვირთთა ჩოჩქოლში,
აფრის ტკაცუნი მესმა
ლაზების,
რომელიც კიდევ ერთხელ მავალებს,
რომ მივატოვო ცის დარბაზები
და აღვაშენო “ქვეყანა”
ზღვაზე

მრავალი.

1956

სულ სხვა არის ცა –
კოლხეთის,
ელვის წკნელით
მოდობილი,
ღმერთ-კაც ამირანის ცეცხლი,
მეგრულ ფაცხის –
შუაკერასთან,
ბუდობს –
კოლხურ ხოხობივით.

1960

მ ო ს ე

ღვთაებრივი მხატვრის ფუნჯი,
ველარ ძღება –
 მისი ქებით,
თუმცა სხვებმაც მზით შემოსეს,
 ბიბლიური ნახეთ მოსე,
 ნათლის სვეტის –
 ადგას რქები.

1968

შემოღობა სამებრელოში

ოქროს კბილა ტაროები,
მაღაზას თუ მეგრულ ბედელს,
სიელვარით ხდიან
მდიდრულს,
აღვიძებენ ჩიტუნები –
პირდაფხენილ ჩაფლა ლედვებს –
ტოტებზე მსხდართ
და ბრძენივით თავჩაქინდრულთ.

1960

არბონავტები

(არგოს მარშრუტი)

ეგეოსის ზღვის კუნძული ევბეა და
იოლკოსი,
და სრუტე დარდანელის,
მიდის არგო და სვლას არ ანელებს,
ყალყზე დგება თუმც ზღვა –
მარმარილოსი,
წინ ახვედრებს მარგალიტით მოქსოვილ
ღელვას – სრუტე ბოსფორის,
ირგელივ დუღს ჯოჯოხეთი,
ორფეოსის ხმა ქარიშხალს ამშვიდებს,
არგონავტთა დუმს ფარ-შუბი და
მშვილდი,
შორით მოსჩანს პონტოს ზღვა
და კოლხეთი.

1988

სამყარო კოსმიური

ცის და მიწის საზღვართან
მდგარს,
მწამს, დაგაგვიანდა –
იქ – სადაც მზე იურვის,
სადაც ვიხმობს ნიადაგ,
სამყარო კოსმიური.

1997

ნოსტრადამუსი

მთები –

ხორცია დედამიწის,

მყინვარები კი –

ძვლებია თეთრი,

უამთა ნამუსრი,

მზე –

ხელუხლებელი –

არის ჩვენი

სინდის-ნამუსი,

მას ასე ხედავს და ასე ბჭობს

ნოსტრადამუსი.

1969

ხედავთ?

ჩემმა დღეებმა,

შურის ძუკნა ძაღლები

როგორ შემომისიეს,

რა ვუყვით, რომ ვერ მცნობენ,

მიწიერნი,

ცისიერს.

2004

სული კაეშნის

/გალაკტიონს/

გარდასულ ჟამთან ბრძოლით დადლილი,
შენ გეძახოდა სული –

კაეშნის,

მითი კოლხური და რომაული,
და...

შენ მიწაზე უხმოდ დაეშვი,
მაგრამ აფრინდი ცაში ხმაურით.

1959

მონაღიკე

დაუმიზნა როცა თოფი ნადირს,
ტყე გარინდლა,
უსწრაფესად ქორის,
ცას ახედა მძინარს,
სისხამ დილით

დააბრმავა შუქმა:

ნახა მნათთა შორის –
როგორ გაჰყვა ქრისტე ელვის
ბილიკს.

1968

სიყვარულის კვირიონებს

წველიადიდან ამოსული –
მზე კოლხური
და ქართული,
გზას შორეულს გიიოლებს,
ცად აყავხარ ფრთის
ფათქუნით,
სიყვარულის კვირიონებს.

1970

მთებია მიწის ბოლმა და დარდი,
ცა –
ზღვა არის და
იქ ვარსკვლავები –
მიმოყრილია ოქროს ქვიშად და
მოლუსკებად,
მთვარე ამიტომ შუბლს იკრავს და
არის ნაწყენი,
ვულკანი არა! –
ეს, მთებს შიშით გული უსკდებათ,
მიწის პირიდან –
სისხლის ლავას როცა
არწყევვენ.

1959

პირველი სიყვარული

“მე. ერთს ვჭერეც ორსაც სოფელში”.
ჯალალ-ედ-დინ რუმი.

ცხადია თუ ფარული –
ჩემთვის ორივე ერთია
შუაზე არ იყოფა,
პირველი სიყვარული,
ამ სოფლად და იმ სოფლად.

1961

ბათუმეზა

არა ჩანს,

მაგრამ ღრუბლებში
კრთის ნათლის ჩრდილი ცახცახა,
ზღვას ქარი აღარ მოურჩა,
მთაზე ნისლი არ იღევა...
დაუბჩენია ცას ხახა,
და მკვდარს აქა-იქ მოუჩანს –
ვარსკვლავთა ოქროს კბილები.

1964

განათლა ბნელი

დიდი ხნის მერე,
“იქმნა ნათელი!”

განათლა ბნელი
და სიხარულის –
ცრემლი სდის თვალებს და
მომქუხარებს,
და სიკვდილივით მუდამ ფარული,
ბედნიერებით – შენ ხარ მწუხარე.

2001

სხვა არაფერი

ზღვაა –
ეს ცხოვრება
და ჩვენი დღეები –
დღელვაში გადიან –
გაშლილი აფრებით,
სიცოცხლე –
სიკვდილის თანამდგევი ლანდია,
სხვა არაფერი.

1986

მიხმე და...

მიყვარხარ!

და როცა წასვლას დააპირებ,

გაიფურჩქნებიან –

არყოფნის იარები,

ცრემლებს ჩამოყრიან ფოთლებად

შინდები,

როგორც სიცოცხლეში,

ნულარ შეშინდები,

მიხმე და...

სიკვდილშიც შეგეზიარები.

2000

მას სხვა გზებით უვლია

შიგ რომ აღარ მიშვებენ,
შენი ორეულია,
კართან მარადისობას ბღავის,
როგორც მოზვერი,
მას სხვა გზებით უვლია
და ის არის პირველი,
ვინც მზემ სისხლით მთიების –
ცის ნისორში მოზელა,
და უფალმა შთაბერა –
სული ნათელმხილველის.

1963

ტროას ცხენი

ათასწლეულების იქით –
ომის ცეცხლი

ბრუნავს ცხელი,

მაგრამ ნათლად აქ კი მესმის:
ფლოქვების ხმა –

ტროას ცხენის,

ფარის რეკვა აქილევსის.

1959

ვუხმობ პოეზიის ართოსს

სტრიქონებით ვფარიკაობ,
ვუხმობ პოეზიის –
ართოსს,
პართოსსა და არამისის,
და ცოტათი ვინც
გამართობს,
ჩემი “ხმალი” ალაღ მისი.

2002

თეთრი ვეზაპი

ზედაპირზე კი არა,
 წყვდიად ფსკერზე ეძებენ,
უსამანო წუხილით,
მოკლულ მამრებს,
 მდედრები,
ცაში ადის ქუხილად,
ცხრაფად თმა დაგლეჯილი –
ზღვის მოთქმა და ვედრება.
1961

იგი ჩვენშია

მისი მაღლია მზით რომ ივსება
წვრილ-წვრილ ვარსკვლავთა
ოქროს თასები,
და მას არასდროს, არაფერში
აღარ
შეშლია,
შენ მეუბნები:
ის არის,
არსებობს,
მე კი გპასუხობ:
იგი ჩვენშია.
1962

ია რანინა

შორეთიდან ისევ მესმის
ხმა,
რომელმაც კოლხეთს სული,
ღღემდის მოატანინა:

“ია ნანა
მარღუ ნანა,
ია ნანინა”.

1964

მკვდრის მზე

თავს იკლავენ ჩანჩქერები,

ცადაწვდილი –

დუმან მთები,

სამდურავი მოგდევს სოფლის –

პოეტს,

მკვდრის მზით გულანთებულს,

თვით სიკვდილით უკვდავყოფილს.

1988

სიენი

სახელი და დიდება –
წარმართ კოლხ-ხელმწიფეთა,
წლებმა კლდეებს მიღესეს,
მაინც ვხედავ:
სიენი,
ასურეთი დიდ მეფეს,
ებრძვის თიგლათ ფილესერს.
1969

შიდაც გამოჰკიოლა

არ ვიცი, ზღვა რად ბრაზობდა,
როს ქარი ტალღებს მარგვლიდა...
ვიდაცა გამოჰკიოლა:
მთვარის ლურჯ სადარბაზოდან
და ვარსკვლავების ჯარგვლიდან.
1963

სიკვდილი –
სიცოცხლის აჩრდილია,
ვარსკვლავებით ანთებულ ცის თვალებში
ღღე –
ღამის ღამაში ტანდემია.
მთვარე –
მზის საუფლოში გაჩრილია,
ავდარი –
ტაროსის თანამდევია.
...
სიკვდილი – სიცოცხლის აჩრდილია.

1993

ძეო, ადამის

ამქვეყნად მოსვლით,

შენი ნადავლი:

– უი!

და

ვაი!

აბა, თუ უწყი, ძეო, ადამის:

საიდან!!!

საით!!!

1964

შენ,
ნაშიერს ქაოსის,
არაფერი გაოცებს,
თუმც ხარ მზით მონუსხული,
მნათთა სასაფლაოზე –
გელის ღამის უფსკრული.

2003

ლოტოფაბრიკი

ანუ

მზის დაბნელება

საქართველოში

დაბნელდა და...

ველარ ვხედავთ,

საქართველოს მზეს სავსებით.

სხვაგან ეიფელებს ვაგებთ.

და დღითი-დღე ვემსგავსებით

მანქურთებს¹ და

ლოტოფაბებს.²

1995

¹ მანქურთი – მასხოვრობა დაკარგული ადამიანი (აიტ-მატოვი).

² ლოტოფაბები – (“ოდისეა”) ვინც ლოტოსის ყვავილს იგემებდა, მაშინვე ივიწყდება მშობლიურ მიწა-წყალს და ლოტოფაბების მკვიდრი ხდებოდა (ჰომეროსი).

ჩემი ხორბა

ხობისწყლის პირ ჩამომჯდარი,
მელოდება ჩემი ხორბა.
და საარი დილის მზაფრავს.

ღღე –

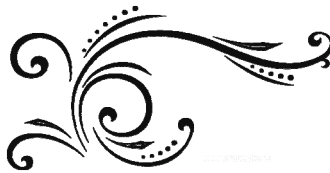
ყოველი ჩემთვის მოჰგავს –
გასათხრელ თუ
გათხრილ საფლავს.

2001

მიდის და ტანს ნაზად მიაღწევს
და ნაპირს ნაწერს –
ქაფის ლურსმულით,
რომ შლის ზღვის ნიაე-ქარია.
შორით რომ გამოკრთა,
ცის მწვანე უფსკრულთან,
თოლიას ფრთა არის,
თუ იაღქანია?!

1991

შენი აზრი ელვაა და,
მნათთა ოკეანეს ერთვის.
და ქარიშხლის სუნთქვაც ელის.
შენი სიტყვა არის ღმერთი,
გალობაა –
სულის მზრდელი.

1999

ოპპერტი

ინტერნეტში მე ვიხილე,
ის ოპპერტი,¹ წარსული რომ
ერთიანად ამიოხრა,
მერე გადუმალა მიღეთს –
ჩემი კოლხეთი და კოლხა,
“ნანა”,
“ძაბრაღე”
და “ლილე”.

2002

¹ ოპპერტი იულიუს – იუდეველი არქეოლოგი, რომელმაც XIX ს. მეორე ნახევარში, ძველ სამხრეთ საქართველოში არქეოლოგიური გათხრები ჩაატარა.

ბერმუსა

მეხისგან შუბლგაჩეხილი,
საუკუნეებს შეცქეროდა
მოთმენით,
ულმერთო ჟამის არ შინებია.
ტოტიდან მოჭიატე ფოთლები –
ბერმუსის შვილთა –
შვილებია.

1987

**ნაკოლეონ ბონაპარტუს
ეპიგრამა**

ვით კოლხეთში, საფრანგეთში,
ცრის და მარტი ისევ მარტობს
და სენის პირს ჩაუბღუჯავთ
ღურჯი იის კონა მარტებს,
სურთ, მიართვან იმპერატორს,
დიდ კორსიკელს კი არადა,
დიდ კოლხს –
ნაპო ბონაპარტეს.

1983

ასმა

მოკვდა...

ჭირისუფალი,

მწარე ცრემლით სავსეა,

სევდაც აწევს მთებური

და სოფლის აბრუნდები.

მაგრამ რას იქმს...

ასეა,

გარდა მიცვალებულის,

ყველა უკან ბრუნდება.

1989

პონტოს სანაპიროზე,
როგორც ვარჯი ღამაზ ხის
ანდა ყანა თავთუხის,
შრიალებდა,
ხარობდა:
მოსხი, ბასხი და ღასხი,
ტაოხი და ქართუხი.⁶

1961

ღელვის რაშებზე შემსხდარ
და ფაფარაშლილ ზვირთებს,
სურთ გადალახონ ზღვრები,
მიწის აკვანში უწევთ
და ქარი აკვანს რომ ურწევთ,
ოკვანის პირმშობია ზღვები.

1986

ხელავ თათუ-ნეფერტიტს

მიღმა ათასწლეულთა,
ვით მითი ან ლეგენდა,
მოსული სხვა ეფექტით
და კოლხური იმედით.
ხელავ: თათუ ნეფერტიტს –
გზა მიჰყვება ქიმეთის.¹

1998

¹ ქიმეთი – შემდგომში ეგვიპტის სახელწოდება.

ვით ფარავნელი ჭაბუკი

ცა,

შავ ჩოხას რომ იხევდა,

ახლა ხმა რატომ გაკმიდა?

ელვა, ვით მზეთუნახავი,

ხანდისხან გამოიხედავს,

ღამის დანისლულ სარკმლიდან.

1998

კოლხა და კოლხეთი

მესმის წინაპრის ძახილი:

ამქვეყნად რისთვის მოხვედი,
თუ არაფერი გაწუხებს!!!

მე გულში ტყვიამოხვედრილს,
არ მძინებია არც წუხელ,

რადგან კოლხა და კოლხეთი
მტკივა...

რომ მიჭერს მარწუხებს.

1970

ქაღდებსა და კარდუღელი

ბევრი ათასწლეული

ვიცი,

დაგაგვიანდა,

მაგრამ პრესტორიის –

გადარაზულ კარს ვუღებ

და მოვუხმობ ნიადაგ:

ქაღდებსა და კარდუღელი.

1967

მტერთა ჩვენთა სივერაგეს,
ქვეყნად ვერვინ ჩამოთვლის,
არის რბევა,
თარეში.

საქართველო აფხაზეთის გარეშე,
მოჰგავს ბედკრულ
არსაკიდეს,
მარჯვენა მკლავჩამოთლილს.

1993

ციცაბო კლდეებს ბილიკი,
მიუყვება, ვით მთამსვლელი.
ჩანს ღრუბლის შავი სამარე.
და ცა,
მთვარეს შიგ ასვენებს –
ღამის პერანგის ამარა.

1974

წამალი

ამურისგან დანაყული –
სიყვარული წამალია
გგკურნავს მისი ნაყოფი.
და დრო შუამავალია –
ყოფნისა და არყოფნის.

1980

ვარსკვლავები –
ნეკერჩხლის ხეებია,
მამაღმერთისგან ცაში დარგული.
და სინათლის აშრიალები,¹
ციდან-ცამდე,
იდუმალებას,
შიშს და სიშორეს აშრიალებენ.

1980

¹ აშრიალი – მახე.

წლებმა მეტეორივით უცებ
გადაიქროლეს,
უკვე ღვება წუთები,
დღე-ღამე რომ შეერთდეს,
მივალ გაღალღებული, საყელო აწეული.
საუკუნეს მე ჩემად ვტოვებ,
ოცდამეერთეს,
თვალშეუდგამ მესამე –
დიდი ათასწლეულის.

2001

თიგლათფილასარ

ბრძოლით ხედებოდი მწუხრსაც,
დილასაც,
თიგლათფილასარ!
მზე და მთვარე კი –
ზეცის სასწორი,
ათასწლეულთა რისხვას არწევდა.
მაინც წარსული თავს კვლავ
გვაწონებს –
მაღალ კლდეებზე ლურსმულ წარწერით.

1986

პაპა

ოთხმოც გადაცილებული –
ლაფაროსთან მჯდარი პაპა
ლეგენდების ქსოვდა ბადეს:
– მაკითხავდა ტყაში მაფა,
ადრე,
მე აქ – ოდაბადეს.¹

1962

¹ ოდაბადე – დაბადების ადგილი (მეგრ.).

მარადისობის გარდუვალობა,
თითქოს ბობოქარ –
შენს სულს ირთავდეს.
ცა – უსამანო,
ვით ოცნება უცებ ამხდარი.
ვარსკვლავთა მრევლით
სავსე პირთამდე,
შორს მთვარე მოჩანს,
როგორც საყდარი.

1990

ზღაპრული ქვეყანა ყოფილა კოლხეთი

ეს სხეებმა იკითხონ
და სხეებმა იდარდონ,
აღარ გვეშინია ჩვენ
უკან მოხედვის,
ცხოვრება ღრმად და აკეთებს მონიას,
ზღაპრული ქვეყანა ყოფილა კოლხეთი,
და კოლხებს თავისი კვირბები¹ ჰქონიათ.

1966

¹ კვირბები – დამწერლობა, წიგნები.

თუმცა ბევრჯერ შარი-შურით,
მტრობისა და სიძულვილის,
ქარი ქროდა –
შავი შურის,
მაგრამ ძირს ვერ დაანარცხა:
ჩემი სიტყვის წაბლის ოდა,
აზრის ჯარგვალი და ფაცხა.

1969

შენ ხარ ხელმწიფე...
და წყვილადში ნათელს ამეფებ.
მიჰყვები დღეებს მზის კარებიანს.
თუმც ზოგ-ზოგები სიძულვილის
ლაფში ჩაეფლნენ,
შენ საუკუნის ჭუჭყი –
აღარ მიგკარებია.

1994

სიმყუდროვეში კვილზე ელვის,
დრუბლებმა წვიმა
წვალებით შობეს.
ქარი რომ თმებს იწეწს, შეშლილია.
მთვარე მიჰყვება ვარსკვლავების
მორღვეულ ღობეს,
დამის უფსკრულში გადაჩეხვის
ეშინია.

1969

თუმც მინავლნენ საუკუნენი,
მწუხრს კი წუხილი
მოაქვს ბატასი.

და ცა ივსება ვარსკვლავების
ოქროს დუმილით.

ზღვისკარად მთვარე ღრუბლის ატლასით –
თავს კვლავ შეიკრავს
ბედუინივით.

1963

30

ოცდაათი მიიღია,
ლერწმისა თუ იის ღვრით,
მონახნახეს ხედები დილებს.
უკვდავებას –
მიიმღერი,
მერანს მიაავთანდილებ.

1971

მოვა მწუხრი და მნათთა ნაყოფით
დახუნძლულ ცის ტოტს
დასაველით დახრის.
დამფრთხალი ელვა კისრისტეხით
ღრუბლებში გარბის.
ვარსკვლავთა ცეცხლზე დგას მთვარის
ქვაბი,
ღამე არაყს ხდის, მოწანწკარებს
სინათლის რახი.

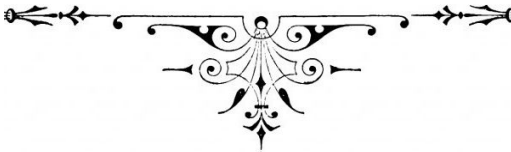
1986

ებრისელი

შორ, წარსულში გაჩენილი,
პონტოს პირას გამოზრდილი,
მტერთა ჩვენთა შემრისხველი.
და ლამაზი, როგორც ხვითო –
ფსევდონიმად “ეგრისელი” –
შეგირჩია ღმერთმა თვითონ.

1961

მე დავძებუ საქართველოს

ჟამთა ზღვაში დამეკარგა...
დამსხვრეული, როგორც შუშა,
მსურს ერთიან გავამრთელო
და იარა მოვუშუშო,
მე დავძებუ საქართველოს.

1992

მიღმიერიდან მოულოდნელად,
როდესაც მეხმა ბნელს და
მოძალეს,
ცეცხლისფრთიანი სტეორცნა ბოძალი,
ელვა ღრუბლიდან გამოვარდა
და დაიკლაკნა,
მერე მთებს მიღმა მიიმალა
სულთამობრძავი.

1986

ლოცვად აღანთებს მთებს ისევ –
დიდი ბექას¹ და ბეშქენის და
ფარსმან² ქველის ქველობა.

ისე არავის შეშვენის,
ვითარცა ვაჟა ეგრისელს,
რომ შვენის ეგრისელობა.

1999

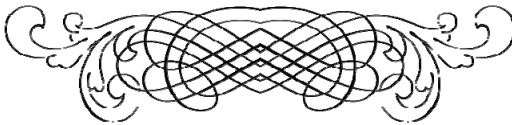
¹ ბექა და ბეშქენ ოპიზრები, ოქრომჭედლები (XIII ს.).

² ფარსმან II – ქველი, ქართლის მეფე (II ს.).

ღამის სარკეში მოკამკამენი,
მზიურ სივრცეთა თანაზიარი,
მთიები,
თითქოს ღურჯი ტბებია.
ცაში რომ გაკრთა,
ელვა კი არა,
წმინდა გიორგის რაშის ნალის
ნაპერწკლებია.

1972

უბრალოდ და უმიზეზოდ,
აღელვება ზღვას დაბრალდა,
მოიფხანა ქარმა კეფა,
უცებ გამსკდარ ცის ნაპრაღთან,
ღამემ –
მთვარე დაიყუფა.

1960

ჩვენსკენ კისერმოღრეცილი:

პარხალი და არდაგანი,

ჩილდირი და მაკრიალი.

ჟანგი რომ არ მოეკიდოს

ხსოვნას,

ისევ აკრიალებს.

1987

სადღაც, იღუმალ სიმყუდროვეში –
დის სტიქსე ელვის
ციებ-ცხელებით.
და ხმელი მთვარე ნავს ჰგავს ქარონის.
იქ კვლავ მოისმის ჭიხვინის
ხმა
“ღურჯა ცხენების”,
“ყორნის ჩხაილი” და “მერანის”
ფლოქვთა თქარუნი.

1974

ჰელოსკონტი

პოსეიდონის ხელით ნაწერი,
ლურჯი ზვირთები
არის კვირბები¹
რომლებიც კოლხთა მივიწყებულ
წარსულს აჩენენ.
ცა ისე ცივად გადმოყურებს ზღვას
გაკვირვებით,
კოლხეთში თითქოს წუხელ გაჩენილს.

1974

¹ კვირბები – უძველესი კოლხური (ანბანი) წიგნები.

მიმწუხრისას ვარსკვლავები –
მოესხმება ზეცას პანტად –
და წუხს მთვარის კილაღოვე.

ღღე.

მზეს მზითვად ბნელს გაატანს,
დილას გააიადონებს.

1976

მოულოდნელად ახლა რომ
მოვარდა ქარი გიჟივით,
ველარ იქმს ის გრიგალობას,
რადგან ჩიტთა ზღვა უიჟივი,
არ ღირს შაშვის წვეთ გალობად.

1986

სიმყუდროვეში მირიადი მნათთა
სანთლები,
დილამდე იწვის და იღვენთება
და ლოცვის კვამლში
გვიძიმს გაძლება.
რადგან გვეგულის ცაში ღმერთები –
ვარსკვლავების
ოქროს ტაძრებით.

1968

სული ედგათ ციური
და უღმერთოდ ვერ ძლებდნენ,
დაბლა,
დედამიწაზე მარად დაუტევარნი:
ცაში “ყუავილს” ეძებდნენ –
იოანე მინჩხი და
იოანე მტბევარი.

1964

ტალღები

ეს ტალღები –
დაღუპულთა სულებია,
ნაპირს თავს რომ ევლებიან...
და შავი ზღვა, იცი, ჩემო!
შვილწართმეულ კოლხ დედათა
ცრემლებია,
მიტომა აქვს მლაშე გემო.

1978

ღღეებს,

ვითარც სამოსს ვიცვლით
და გვგონია ამით თითქოს,
არყოფნის დარდს ვიცილებთ.

თუმც გულის “აჟ” მზის ღლდი გვითბობს,
“იჟ” კი,
მთვარე გვიციეებს.

1980

ვითარც ფსალმუნს

დღე-ღამის მღვრიე ნაკადულებით –
 უსასრულობის ოკეანეს
 წვეთ-წვეთად ვერთვით,
 მოკვდავებს თვალი მიტომ გვაქვს სველი.
 ათასში ერთხელ, ვითარც “ფსალმუნს”
 გვიკითხავს ღმერთი –
 ცას ნაწერს ელვის გაკრული ხელით.

1962

ზღვის მპინვარე ქარიშხლებთან,
ნაბრძოლს სძინავს ჩემში ნიავს
და დღეებიც სიყვარულით მოვპირე.
თუმც, ვით ადრე, აი, ახლაც მეშინია,
ორპირ ქარის,
კაცის ცრუ და ორპირის.

1998

ცა მკერდზე მესხ იბრაგუნებს,
ელვა შეშლილივით დარბის
და კოლხ დედასავით კივის:
– ეს შავი ზღვა, დაჩენხვილი
შავი კაბით,
ნეტავ ვისი არის ქვრივი?!

1979

ამაც, იმაც

დასასჯელად რომ მოხვედი,
როცა წახვალ, დაგადებენ –
შავ ლოდსა თუ თეთრ ქვას –
ფიქალს.

ვიღაცა ხმობს: არის ერთი ჯოჯოხეთი –
აქაც,
იქაც.

1986

სად კავკასიის დიდი ქედია
 (მე იქ ვიხილე ელვის ენის
 ბურგენილობა),
დღის შესახვედრად მზე ჩაუყვა
 მწუხრის კიბეებს,
ისე, უკან არც მოუხედია,
 რას მივაწერო მზის
 გულგრილობა?!

1997

ჩამავალ მზის მეწამული
მოსასხამით,
ფარაონს ან მეფეს ბაძავს,
ქარი, როცა ჩამოივლის ამქრითა,
და კითხულობს:
შავი ზღვა რომ იცვამს ძაძას,
თქვენ თუ იცით,
თუ ის როდის დაქვრივდა!!!

1964

აღბათ წინაპრისა არის,
წარსულში რომ გოდებს ხმა:
– ქუხილითა და ელვითა,
აქ –
კოლხეთში ოდესღაც
მოვედი ზღვის დელვიდან.

1961

მიმწუხრისას სოფლის ბოლოს,
სიმძიმელის დაჰკრა ბუკმა
და მოხუცი,
ბერი პაპა,
როგორც გემრიელი ლუკმა,
სიკვდილმა მყის გადაყლაპა.

1965

* - ცამეტური - ბადრი მთვარე

ვით გადამფრენი გუნდი წეროთა,
დღეები – დღეებს თეთრად
მიება.

ირგვლივ ინთება ლექსთა ხანძრები.
და... უგალობენ ცაში მთიები,
პოეზიაში შენს აღტადრებას.

1957

ცა –

ყვავ-ყორნებს დაუფარავთ,

მზე რომ მზეა,

არ ნათელობს,

ის ვეშაპს ჰყავს გველაძუას.

ეკ, ქართველებს ერთმანეთი,

მერე მთელი საქართველო

ნეტავ, რაღამ შეაძულა!!!

1993

ღრუბლის ლოდს გვერდზე გადასწევს,
მთვარე,
თითქოს და ლაზარეა.
მადლობა უფლის არ იღევა.
ცა –
ღვთის ტაძარია,
მოპირკეთებული,
ვარსკვლავთა ოქროსფერი ფილებით.

1963

სიჩუმე და სიმყუდროვე

ჯობდა ადარ მოესულიყავ,
უნდა მოგაკედე,
რადგან ვიშვი
და ვედები ღობე-ყორეს.
თუმცა, ვიცი,
მელის შიშით,
სიჩუმე და სიმყუდროვე.

1999

ტანთ აცვია ცეცხლის კაბა
და ახურავს ქუდი ბინდის
მზეს და...
დილას მიღიღინებს.
მთვარეც დასავლეთით მიდის
და ვარსკვლავთა იხსნის დიღებს.

1969

შორიდან თვალებს მიბრიალებს,
თუმცა არაფერს ვაშავებ.
და “ის” შინ მეწვევა როცა,
მიწას თავის წილს მივაშავებ
და ცას –
სულს აღუვლენ ღოცვად.

2004

დრო,
ვითარცა ხურდა ფულის,
დღეების –
უანგარიშო მხარჯველია,
მომჭირნე არა ჩანს სხვა,
სიცოცხლე –
სასჯელია,
სიკვდილი –
ხსნა.

2000

ღღე

მაღლა აიწევს მოქათათე
დრუბლის საყელოს,
ჩაივლის კასპს და
ჩაივლის შროშას,
მზერას მიაწვდენს ფოთს და ნატანევს.
და ღღე,
მზეს, ვითარც სინათლის დროშას,
დასავლეთისკენ,
უამს მწუხრისას ჩამოატარებს.

1963

სონეტს, ტერცინას, ტრიოლეტს

სხვაა “კოლხური ფსალმუნი”,
სულ სხვა ჰანგი აქვს
იადონს.

ძნელ გზას ვერ გავიოლებ.
და საოქმელს ვეღარ მივანდობ:
სონეტს,
ტერცინას,
ტრიოლეტს.

1962

ტალღა

მოადგება უცებ ნაპირს,
მოქათქათე ქაფის ჩაღმას
დაიხურავს,
როგორც ალა.
მერე პაწაწკინა ტალღა,
ხელს აღმართავს, როგორც ბიგელს,
და უცთომლად მის გულისთქმას,
მისი თვალებიდან ვიგებ.

1967

*- მოხვია - თავსხმა წვიმა

კოდალამ “მორზეს” ანბანით,
ტყეს გაზაფხული ახარა.
ცეცხლი გამოკრთა შეშიდან,
ელვაც ბავშვივით შეშინდა
და მესმაც გადისარხარა.

1980

სიცოცხლეს არ ვეძრახვი,
არც სიკვდილი მაშინებს,
ცა –
თავზე არ მემტვრევა.
ცხოვრებას რომ ვეძახით –
ვზომავე არა მეტრებით,
ჩემეული არშინით.

2005

ქარს კალთებით მიაქვს ფიფქი
ღამის ხიდან –
ფოთლებივით დაცვენილი
და მოხუცი მთვარე სადღაც
მიცოდვილებს...

ცას სცვივა და ვარსკვლავების
ოქროს კბილებს,
ერთმანეთზე აცემინებს.

1959

როგორც მხედრები –
ველზე მარტყოფის,
ისე შევდივართ
გამოუცნობ ომში არყოფნის.

1989

სულ მანჯღრევს და მადვიძებს,
წამით აღარ მასვენებს,
უამი ესე თავხედი.
და ნიადაგ კოლხეთის –
წარსულისკენ მახედებს.

1960

ქრისტეს მხედარი

ბაღვაშების ნაგრამი, –
აფსუური,
ოსური,
არ გშორდება და დაგდევს
შური –
ქვევამხედვარი,
რადგან მტერთა მრისხველი,
კოლხეთიდან მოსული,
შენ ხარ ქრისტეს მხედარი.

1993

ბუნება

ყურს თუ მიუგდებ,
სულ მუდამ,
რადცას გეზურნულება:
ბალახიც,
ვარდიც
და კკალიც.
ლამაზი წიგნია ბუნება,
სულ უნდა გაშლილი გეკავოს.

1964

გაიიალონებს იმედივით,
დილის ოქროსცვარში გაივლება,
ის ვარსკვლავი –
ცაში რომ დაიგულგე.
მივიწყებულ დღეებს კონავ ყვავილებად,
ქართულ აზრს და სიტყვას
აითაიგულგე.

1967

პონტოს პირას მონანავე –
ქარი იქცა ქარაშოტად,
ცამ ჩაიცვა ჯაჭვი რეალის.
ღრუბლებს რაღა ჰქონდა ბრალი,
ღამემ ელვით
რომ გაშოლტა.

1989

ქუხილისგან დამფრთხალი –
ელვა გაიკლაკნება
ბნელში, ვით უსახელო.
მთვარეს გამოუჩნდება
ჭუჭყიანი საყელო.

1966

თოლიები კი ნაპირს ელტვიან,
ვითარც სულები წყალში
დამხრჩვალთა.
პოეზიის ზღვის მე ვარ ტარიგი.
მადლობა უფალს
და არსთგამრიგეს,
ჩემი მზე ცად რომ ამობარჩხალდა.

1993

რა ეგულებათ იქ –
ხემს მეგობრებს
(ვერ ვხსნი ურთულეს ამ განტოლებას).
რომ მიდიან და
წასვლას მასწრებენ.
მე ყოფნის ხეზე მიბმულს მტოვებენ,
მზით გასანთლული –
დღეთა ბაწრებით.

2005

როგორ მიჰვარდი

ვით წარღვნის მერე მდინარეები,

გავყვები უამთა

უცხო დინებას.

შენ გაიხარე და ამიყვავდი.

ქვეყნად არავის!

მხოლოდ შენ ერთს გეცოდინება,

თავდავიწყებით როგორ მიყვარდი!

1967

ისევ თუთარჩელა

სიბნელის მიღმა,
უსამანო სიმყუდროვეში,
მეტეორები მიიქნევენ
სინათლის კუდებს.
ღამეს არ სძინავს და თვალებს ნაბავს
და თავქვეშ მთვარის
ბალიში უდევს,
ცა ვარსკვლავებით დაწინწკლული
ახურავს საბნად.

1965

ო, სულო ჩემო

ძეხორციელი გჰქვია და ხორცი
მიწის წიაღში –

გვეწევა ქვემოთ.

ჩვენ კი ნიადაგ უფალზე ღოცვით

მივიწევთ მაღლა,

ო, სულო ჩემო!

2003

მწუხარი

მზე წინ უსწრებს დილას,
თითქოს და,
მიუხტოდეს დედას კვიცი.
ზე მიიწევს კვამლი ბუხრის.
და ჩამოდის ციდან მწუხარი,
თავწაკრული მთვარის ქიცით.

1971

თიბათჲ

ახალ ნათიბ ბაღასით –
ნაფენ კოლხურ მიწაზე,
როს პირადმა დაეწევი,
თვალეbs ჩუმად იტაცებს:
სიშორის ხელუხლები –
ცის წითელი დაწევი,
მთვარის თეთრი მუხლები.

1968

ბათინება

ვერცხლისფერი ღამის ჯაჭვით,
მთვარე ცაში თითქოს ება –
და ახლა კი სადღაც გარბის.
უღერებენ მნათნი ებანს,
ჩანგსა და მუღნს,
ნასს და ბარბითს.

1962

მზე პირს იბანს

გადმოდგა ცის აივანზე,
ჩაიკეცა საყელო და
მზე პირს იბანს
და სამყარო უმზერს მთელი –
იცის მნათმა ღვთის ნაშობმა.
დღემ გაწურა ღრუბელი და
თოკზე ეღვის –
კვლავ გაკიდა გასაშრობად.

1959

მისისიპი მისურით

მზისებრ ადიდებული,
ცისკიდემდე მისული;
ავდარი თუ დარია –
ბობოქარი დღის სული,
მიღის, მიედინება,
ვითარც ამუდარია,
მისისიპი – მისურით.

1986

მთვარე

ქუხილის ხმაზე მოულოდნელად,
მწვერვალზე ელვის ყულფში
თავს გაყოფს
და მსხნელი ქვეყნად არვინ ეგულვის.
შუადამის ცის შეთვალულ
ნაყოფს –
უთვალთვალებს მთვარე –
ეზგური.¹

1969

¹ ეზგური – დარაჯი, გუშაგი.

ხსოვნის სიმბოლო

დღის თეთრ კალთიდან გადმოფერთხილი
ღამე –

დამწვარი არის მზის ბოლი,
ცას რომ ედება ვერცხლის –
ფენებად.

წინაპრის ხსოვნის არის სიმბოლო,
მიწის ხსოვნიდან –
ყვავილეების ამოთენება.

1962

გრიგალი თვალს რომ მიეფარება,
ზღვა დამშვიდდება,
დაანაბებს თავს უხმოდ ბორგვას
და სანაპიროს ხვაშიადს ეტყვის.
სხივებს ძაფივით გადაართავს
მწუხრი მზის გორგალს,
მერე სიხუმე ჩამოივლის –
ვარსკვლავთა ეტლით.

1962

ზესკნელიდან ჩამორეკილთ

მივალთ...

მაგრამ იქით წასვლის,

გეზარავს წამი შიშისმგვრელი.

ღღუკი ღამეს უხმოდ ეკერის.

და ქვესკნელი უხმოდ გველის –

ზესკნელიდან ჩამორეკილთ.

1964

წალენჯიხა – 93

კოჭებამდე ძაძებიანს
და ყორნისფერ თავშალიანს
გხედავ: სხვის მკედარს რომ დასტირი,
ვით შენიანს.

ღედა! –

შენი თვალების ზღვა დამშრალია,
დასადურელი ცრემლი აღარ შერჩენია.

1993

აქ,
ყოფნაში მოსვლის დღიდან,
არყოფნა კი გვდევს ფარული...
და ერთმანეთს კვლავ ვეცლებით –
სიძულვილით...
სიყვარულით,
უმეცრებით და მეცრებით.

2000

ორპირი ქარი

უძვირფასესი, ვით საგანძური,
ჩემი დღეები,
რაც რომ მეზადნენ,
აქ ყოფნის გრდემლზე ბევრჯერ მოვიბრე.
და მაინც უღვთოდ მატანს
ძვლებამდე
სიკვდილ-სიცოცხლის ქარი –
ორპირი.

2002

ბებერი ჟამი შენს სიჭარმაგეს,
როცა მთვარის დიდ
წერტილს დაუსვამს,
ჯოხის კაკუნით მოვა სიბერე,
მოგეფერება,
ჭადარაზე ხელს გადაგისვამს
და მერე სიკვდილს,
ვით სიცოცხლეს, შენ შეიფერებ.

1998

საწყალი მივარე

უყვარდა...

ქედს არ იხრიდა,

კლავდა მზის უინი.

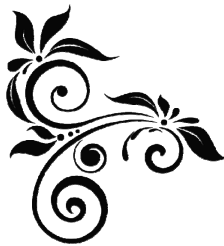
ახლა ვარსკვლავთა გისოსებიან

ღამის ციხიდან,

საწყალი მივარე გვიმზერს,

როგორც სიკვდილმისჯილი.

2001

ტალახიანი და გაცვეთილი –
ჩემს სოფელს შუკის
აცვია ხამლი
და გზას გასცქერის ბოკროდ მიმავალს.
გამთენიისას ყივილი მამლის
ჩამოხსნის მთვარეს
და სადღაც ცის ტვერში მიმაღავს.

1997

ოს

პოეზიის ქვერშია მომწყვდეული,
დულს და დულს,
ჯერ მაჭარია.
თანდათან ღვინდება.
თუ ეშმამ ხელი არ დარია,
მთაწმინდის გზით წაღიღინდება.

1959

სიკვდილი კი მაღალ მგოსანს,
განა ისე შეუქია,
რომ მისი ხმა უკეთ ესმის.
არაფერი შეუქმნია
ღმერთს სიკვდილზე უკეთესი.

1969

მინაწერი “ვისრამიანზე”

წარსულიდან ქარს რომ მოაქვს –
სიყვარულის ნისლიანი
ხმაა,

ნეტავ ვისი?!

აღბათ რამინისი არი,
და მეორე – ვისის.

1962

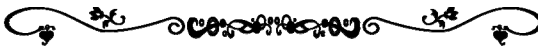
მზის შვილი ხარ...
მინავლული,
გიხმობს მშობლიური კერა,
რადგან გაჩნდი და მოხვედი,
ან შედგები ცისქვეშ ბერად,
ან ფესვისკენ ძველ კოლხეთის,
კვლავ ბევრს მიუბრუნებ
მზერას.

2001

ელვამ გაგვიღიმა უცრად
და მერე დასავლით მოკურცხლა,
შეერთო ბაღებს და
ბაღნარებს.
და ჩემს ღრმად მოხუც კოლხურ ცას –
ვარსკვლავთა ცრემლები
მოღვარდვარებს.

2000

გურჯისტანი

წამების ძელს ჯვარგაკრული,
ათასწლებით დაღურსმული
ვითარც ჩვენი მაცხოვარის –
ქრისტეს ლურჯი ტანი.
ისე მოჩანს საქართველო –
ჩემი გურჯისტანი.¹

1959

¹ სპარსელები საქართველოს გურჯისტანს – მგლებს ქვეყანას უწოდებდნენ.

პირამიდები

კოლხთა ნაგებ ქვის კედლებს –
სრბოლა ათასწლეულთა,
განა აღარ დაღლიდა!
მიტომაა დაისის
უამს, დიდ პირამიდების
ცას მიბჯენილ თაღიდან,
კვნესის ხმა რომ გაისმის.

1971

იყო კოლხთა სამოსახლო

ისტორიის მამამთავარს –
ჰკითხეთ ღმერთკაც ჰეროდოტეს,
იყო უამი ქვეყნად ოდეს,
რომ ცასთან და ღმერთთან ახლოს,
სიცოცხლეს და ნათელს რგავდნენ
და ბობოქარ ზღვიდან-ზღვამდე
იყო კოლხთა სამოსახლო.

1963

მწუხრის მზითევად გამოყოლილი,
წყვდიადში სუფევს
 მზის ათინათი.
უფალს ვარდისფერი უნებია.
ტოტებს რომ აშრიალებს სინათლის –
 მთიები არა –
 ქერუბიმებია.

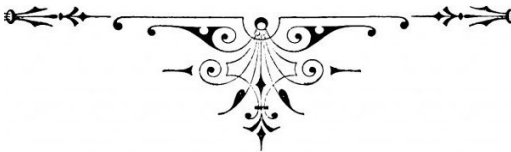
1966

თბილ კერასთან მამა-პაპის,
მე ზღაპრების –
ძუძუ მზრდიდა
და უენი ხმა მესმის, დიდა¹:
ძველ-კოლხური –
ლეგენდიდან
და ქართული მითებიდან.

1962

¹ დიდა – დედა (მეგრ).

ღამის მიღმა კი მზეები –
სინათლის ტოტებს არხევენ,
აი, ესაა მიზეზი,
ვარსკვლავად აწ ცის კიდეზე,
იბრწყინებს შენი სახელი.

2002

მზის ჩასვლას არ დაელოდა მწუხრი,
მოიხურა სიმყუდროვის კარი,
თუმც სინათლის აღარ შინებია.
ეს ურიცხვი ვარსკვლავები –
მთვარის
შვილები და
შვილიშვილებია.

1962

სიმყუდროვეში გადიქურუსა

მესმა და უცებ

დაბინდა,

სველი თითები – გამოჩნდა ელვის.

თითქოს-და ღრუბლის

ფერად საბნიდან –

ნამტირალევემა ანგელოზმა

გამოყო ხელი.

1964

მეგობის კვირა

გარინდება ანგელოზთა...

შიში მოგალობე დასთა...

სინას მთაზე ჩაუმკრალი

რწმენის ფაცხა.

კაიაფა...

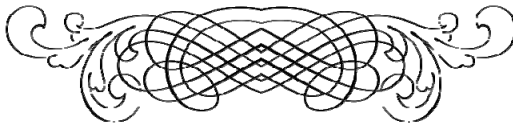
და ამბორის იუდას, და

ენების კვირა,

პარასკევი,

უფლის ჯვარცმა.

1966

ჭექა-ქუხილით ნაშობებს

და ელვით დაღაღდაწუნულებს,
შორი გზით ციდან მოსულებს –
თეთრი ღრუბლების ქალწულებს,
მოვა და პოსეიდონი,
ერთიან დააორსულებს.

1986

კაცის ცხოვრება –
ყოფნა-არყოფნის
ორი გაკვეთილი.
სამოთხის კარი მოკვდავთათვის
მუდამ დაკეტილი.
დრო კი დღე-ღამედ,
ორად გაკუნეტილი.

1989

მზე აღმოხდა დილას ოხვრად,
ჩნდა ღრუბელი ეიფელად,
როცა წვიმით სველმა სქვიამ,¹
ხმა უეცრად დაიბოხა
და კაცობაც შეიფერა.

1961

¹ სქვია – ღელის სახელია სამეგრელოში

ჰელიოსის ეტლს მოელის
აქციუს და აქხილინე.
უფალი კი მის წყალობას
ისევ ისე გაიმეტებს
და ვით ადრე, მახილვინებს –
ზღაპრულ კოლხეთს აიეტის.

1964

პონტოს პირას სიღარიბე,
ვითარცა თხა, აქაც ება,
მაინც იმედს თესდა ღაზი:
და ელოდა დაქალებას –
ცისკენ მაცქერალი ვაზის
და ვენახის დაკაცებას.

1998

მუჰაჯირობა

მომხდურთან აღარ იმცირებენ
თავს და...

ნაწინაებზე იკიდებენ
და ზღვაში ვარდებიან ის ცირები,
რომლებიც გადაურჩნენ სიკვდილს.

წარსულის ჭუჭრუტანაში
ვიცქირები:

- ჩენს კოლხეთს ფერი ადევს
მიტკლის.

1964

ლაქაშებიან სამოსს იხდიან
და წყლიდან ჩუმად ამოდიან,
როგორც ალები
და აღარც რიდი, არც მოკრძალება:
მამრებს ახრჩობენ ჩუმი ალერსით,
თვალები უგავთ მახვილს
ალესილს
და ისმის კვნესა პონტოს პირას
ამორძალების.

1961

მთვარის ნიში

სულს სურს გაფრენა ცისკენ,
თავისას აღარ იშლის,
არ აკრთობს ღრუბლის სისქე,
არც ხმა ვარსკვლავთა ქვიშის.
რადგანაც ელის შიშით –
მთვარის ქათქათა ნიში.

1967

ღელვის ფოკუსში ამწყვდევდა
მიხეილ თათარაშვილი,
ზვირთებს, ვით ღომის ბოკვერებს
ხმელზე ამოსვლა ეწადათ.
გრიგალი ფაფარაშლილი –
ზღვის კალოს უღვთოდ ლეწავდა.

1969

დედამიწა ვედარ ირჩენს –
ვარსკვლავების ტოლ იარებს,
სიცოცხლისთვის უწევთ ომი:
ზღვებს –
ქვესკნელში მწოლიარეთ,
ხეებს –
დაღლილთ ფეხზე დგომით.

1978

შენში ბინადრობს წარსული

შენ მზის შვილი ხარ და მზერა,
 ცისკენ იმიტომ გაგირბის
 და ჰელიოსზე ილოცე...
 შენში ბინადრობს წარსული –
 ფაზისისა და ნილოსის.
 და შენ, შენს ტროას აშენებ,
 ვითარც პელაზგი ილოსი.¹
 შენში ბობოქრობს ზვირთები –
 პონტოს და მარმარილოსი.

1967

¹ ილოსი – მერმეროსის ვაჟი, კოლხ მედეას შვილიშვილი, ილიონის (ტროას) დამაარსებელი

ვით სოფლის ბიჭი საღტეს რკინისას,
დღე –
დასავლეთით მზეს მიაგორებს,
ცას კი ღიმილი პირზე აშრება:
რადგან კოლხეთის უსაშველო
წარსულს აგონებს,
ზღვის ლურჯ ნაპირზე –
ზვირთთა ურდოს
ამოლაშქრება.

1990

წლები...

სიკვდილის კლანჭებს გამოქცეული,
ვით ვეფხვი შამბნარს,
წლებს მთარბევი.
და შენც ისე, ვით მიქელანჯელომ,
რადგან პარნასზე ფიქრი
გაბედე,
ღმერთმა სიცოცხლე მოგცა სასჯელად.

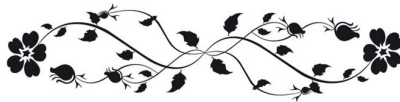
1963

იონე ნათლისმცემელი

როს გაიგეს იტირეს,
 ხმებმა უფლის მორჩილთა,
 ხმალი ვითა აღესეს.
და... ცა მიატივტივებს
 მთვარეს არა,
 მოჭრილ თავს –
ღმერთკაც იონესი.

1959

დარჩეული

ცის სუდართი შემოსილი,
აღერსში ხვევს მწუხრი
დარჩელს.
მთები ტანზე ნათელს ივლებს.
იღიმის და ღამე აჩენს –
ვარსკვლავების ოქროს კბილებს.

1966

ჯვარზე გაკრული ანძების
და პოლიმფსესტზე აფრების,
ზვირთთა მხედრული ანბანით –
წივილ-კივილის ძაფებით
ზღვას –
თოლიები ღამბავენ.

1958

გაბარჯღული ცეცხლის რქებით
ისე,
როგორც ხარი ლაბა,
ქუხილი კვლავ ქუხილს მისდევს.
ცა –
დაწინწკლულ ღამის საბანს,
ელვის ძაფით აგვირისტებს.

1982

კაფე-ბარი...
წუხს საფერფლე,
ცეცხლი უკიდია ნაწევ
სიგარეტებს,
 დამწვარს ორგზის,
იქვე სიფრიფანა ბოლი,
ცისკენ ლამაზ ტანს მიაწვეს,
 ისე, როგორც ანგელოზი.

1961

სოფლად

პაწაწინა ის ბილიკი,
ბავშვობისას აქ რომ ება,
აღბათ აღმართს აივლიდა.
მაღუ მთვარეც გადმოღგება –
 ხსოვნის ცის ლურჯ
 აივნიდან.

1977

ელვით პირგასოკილები –
ჩამოდინდნენ ღრუბლები,
ზღვა თავს საღ კლდეებს
ახლიდა.

წინაპრის ხმები ისმოდა –
ვარსკვლავთა სრა-სასახლიდან.

1979

წიგნების გადასახელება

ცივილის ცივი თოკებით –
ერთმანეთს გადაბმულები,
ათეული სდევს ათეულს
და ქარი აღარ აშინებთ.
ცა ზომავს ელვის არშინით –
სპექტაკ ღრუბლების ფართლეულს.

1979

მიევარს სიკვდილს და სიცოცხლის
შუა გადებული თამასა,
ზედ მსტომი აზრი უცები.
რაღა ვქნა!
როგორც ღამაზმანს,
სიტყვას ვერ ვეკეკლუცები.

1991

ბნელ მღვიმეებში ვარსკვლავთა

ჰელიოსისგან ნაკურთხი
ეს მზერა –
ცეცხლის მკვესავი,
ქვეყნად ბევრს გახდის რეტიანს.
დიდო მგოსანო!
შენსავით,
ბნელ მღვიმეებში ვარსკვლავთა,
არავის შეუჭვრეტია.

1992

გაეხადოთ სიკვდილის მოსასხამი
და ეს სამყარო ერთიანი –
სიცოცხლით შესამოსებია.

მთვარე –
მამა ღმერთი არის,
ვარსკვლავები – ანგელოზებია.

1987

კოლხ-ტაოხ-დიაოხეპი

დიდ და შორეულ წარსულში –
უდგათ ვარსკვლავთა ქოხები
და მომავალზე ფიქრებით –
ჯავრიან გულს იოხებენ.
მტერთან ბრძოლებით დაღლილი –
კოლხ-ტაოხ-დიაოხეპი.

1961

ცას და მიწას შუა –
მზეთა სხივები,
გაბმული არის ოქროს სიმებად
და ზედ არყოფნის უკრავს არიებს.
მოკვდავთა ყოფნა მოჰგავს წამიერ,
ხისკვეშ დოგმას და გადაწვიმებას.

1997

ვითარცა ღვევის კოშკიდან

ზღვისკარად უცებ შებინდდა,
ცამ შთანთქა მზის ათინათი.
ვარსკვლავთა მღვიმეებიდან,
ვითარცა ღვევის კოშკიდან –
შუქი გამოკრთა –
სინათლის.

1960

თათუ-ნეფერტიტი

ისტორიის უღრანში –
ისევ დავეხეტები,
არ ვეშვები მე კიდევ,
თუმც არ ძალმიძს მე მეტი:
ვეძებ არა ეგვიპტელს,
კოლხს,
ჩემს თათუ-ნეფერტიტს.¹

1996

¹ თათუ-ნეფერტიტი – ეგვიპტის ფარაონი.

გამოუწერეს წიწამური

დასაბამიდან ეს საწუთრო –
სიკვდილ-სიცოცხლის ჭიდილია,
მზის ჩასვლაც არის მეწამული.
“მამულო, საყვარელო”-სთვის,
დიდ ილიას,
გამოუწერეს წიწამური.

1977

ანმარე

უფლის ხილვად ისწრაფვის –

ბაბილონის გოდოლი –

(რწმენის ცივი სამარე).

და შიში აქანაგებს –

არც სპარს და არც ქანაანელს,

კოლხ ხელმწიფე ანმარეს.

1997

**ვარსკვლავთა ოქროს
დარბაზებს**

აქ, –
 ოხრად ნაშოვნ-ნაარმადს,
იქ, –
 რომ ვერაგზით წაიღებს,
მაჟანს აი, რა აბრაზებს.
შენ კი, მშობელი ცა გიღებს –
 ვარსკვლავთა ციხე-დარბაზებს.

2004

საუკუნეს მიღწეული,
კვლავ მიყვება მე ოტია
ჩემი დიდი პაპის-პაპა,
რომ წარღვნამდე შავ ზღვას ერქვა
მეოტია,
წარღვნის შემდეგ ხმობდნენ ცალპად.¹

1966

¹ ცალპა – (ცალფა – მგერ) ერთგასასვლელიანი ზღვა.

ნისლის მკრთალ საფეხურებით,
ცისკენ იძროდნენ კედრები,
სადაც მთოვარე ჰყვავოდა.
ისმოდა მოთქმა-ვედრება,
ვარსკვლავთა –
სასაფლაოდან.

1969

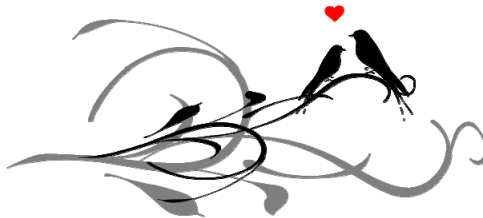
კოლხები

ჰელიოსის ნაშიერი კოლხები,
არვის უწყის, სად გაჩნდნენ და
ან როდის.

ცად ვინ უხმობს ამ ზღვებსა და
ან ამ მთებს.

მზე რომ მზე არის, –
ო, ისიც, ძველ კოლხეთიდან ამოდის,
მთვარეც იმ ზღაპრული
კოლხეთიდან ანათებს.

1959

ენგური და მანგანა

როცა შექმნა უფალმა,
მთვარე – “ა”-ს და
მზე – კი “ი”-ს
და კოლხეთს¹ მიაბგვანა.
ხვინა-ხვინა ვარსკვლავებს ამბობს
ცა-ოქროპირი.
მთიდან ამას მოყვირის –
ენგურიც და მანგანაც.

1962

¹ პრეისტორიულ კოლხეთს «აი” ერქვა.

2005

გაჩენილს ზღვისკარად,
უფალმა მგოსნობა არგუნა,
მისი ხმა მოჰგავდა მეხისას.
და ახლა მის კართან დგას კოლხი
აგუნა¹
და ელოდება ახალ წლის ფეხისხმას.

2005

¹ აგუნა – ღვინის ღმერთი (დიონისეს ორეული).

კოლხაა თუ ხეთია

გზებით პრესტორიის –
არ ვეშვები ხეტიალს
ბრუნავს ჟამთა მორევი.
კოლხაა თუ ხეთია,
ერთი არა,
ორივე,
ჩემთვის ჯოჯოხეთია.

1961

მე, ჩემი თავი მენანება,
რადგანაც უფლის რისხვად დატეხილ,
ვეღარ გავუძლებ მე გენიას.
ამდენ სიხარულს, სიყვარულის ამდენ
წამებას.
ცეცხლსა და მახვილს...
და გეჰენიას.

1971

იღუმაღ სამყაროს წარღვნამდელს,
 ჩემი წინაპრები რომ ნაღმავდნენ –
 მითებით და ლეგენდებით, –
 მიღმა რვა ათასწლეულის,
 ვით რიფებს, დღეს იმათ ველები
 და დავაღ კოლხეთით სნეული.

1959

ზღვას ბანჯგელიანი ხელები,
გულზე კვლავ დაუკრეფია
და ეფინება მოვარის არილი.
ნაპირს უხდება მოქათქათე
ქაფის ქამარი,
ერთი ტალღა კი ქედდადრეკილ
ნიშა-ხარივით,
ლოდს ისე ლოკავს, როგორც ქვამარიღს.

1966

ჩვენ, ვითარცა ყარაჩოღელს,
სიყვარული ოქროს ქამრად
და სატევრად უნდა გვერტყას,
სანამ უამი ყოფნის ხიდან –
კაკალივით ჩამოგვებერტყავს.

1998

სტიქე და ჯეონი

ცისქვეშ ვერ ვპოვეთ თავშესაფარი,
თუმცა არყოფნას
დიდხანს ვეომეთ.

ყოფნის ნაპირზე ვსხედვართ ისევ
უსახლკარონი.

და სტიქსეც¹ მიდის, როგორც ჯეონი,²
მიაპობს ტალღებს და
ძახილი გვესმის ქარონის.³

1960

¹ სტიქსე – მიწისქვეშეთის მდინარე.

² ჯეონი – სამოთხის მდინარე

³ არონი – მენავე, რომელსაც სტიქსეზე გადაჰყავს მი-
ცვალებულთა სულები

მამულის სიყვარულში გაპარულნი,
მე ვიცი სამოთხეში
ვინც არიან,
კუპრში მყოფთ ეწვით ღაწვი წყლულით.
ცა – მოკრიახე ციცარია,
მნათთა სისხლის წვეთებით
დაწინწკლული.

1978

აღვა და ომება

მიტოვებული ტაძრის კედლიდან,

არყოფნას უღრენენ –

ფრთიანი ღომები

და ღოცვა მოისმის ცაამეტი

ასურის.

ლექსია შენი აღვაც და ომევაც –

დასაბამი და დასასრული.

2000

წარსულიდან ვიღაც ყივის:
– სამეგრელოს ისტორიას,
წირსვალცალო მუკუხეთო.¹
მე წამი არ მიცხოვრია –
უპონტოდ და
უკოლხეთოდ.

1997

¹ ჭირისუფალივით უსხედართო – (მეგრ).

ისე აწყდება ნაპირს ტალღები,
თითქოს მითრიდატ პონტოელის
ლაქარია და
სურს ააოხროს ჩემი ხორგა და
ქარიატა,
მაგრამ დამბების კარს ვერ აღებენ.
რომ ქრის, წარსულის ზღვის ქარია და
მოაქვს სურნელი –
ძველ კოლხური ოქროს ბადების.

1970

ნირს ვერ შეუცვლის ყოფნა,
არყოფნას
და ველარ გაჭრის “ვალეტი” “დამას”
(ამ ამოცანას მეც ავხსნი მარტივს).
მეც გულის ჯიბით, ვითარცა კარტი,
სიცოცხლე არა,
სიკვდილი დამაქვს.

2004

თეთრწვერიანი კლდე იალებს სახედ
ბეთქილის
და ეს ჩანჩქერი თმებს რომ იშლის,
თითქოს დაღია –
ოხოკოჩისგან ძილდამფრთხალი და
ნაწვალეები.
და რომ დაგვცქერის ცა –
უფალია,
მირიად მნათთა მოწყალე და
მშვიდი თვალეებით.

1978

წაბლის ოდა

აშენებენ წაბლის ოდას,
სამოსახლოდ წყვილი მეგრის.
დგას კაკუნი აქაც ცულთა.
ატმის ცხვირმოუსოცავი ნერგი,
ნახე,
როგორ დაქალწულდა.

1962

ნაპირს ერქინებთან –
ზვირთთა გაუხედნავი
ჩელები და ბუსკები
და ზღვა უფრო ლურჯდება,
ქარი ნაპირს ფერს უკლებს.
შიშით გული უსკდებათ
ნავებსა და ფელუკებს.

1964

ენ-ლი-ლი და კვირია

შვიდი ათასწლეულის
იქიდან რომ მახრალებს
თავს,

რა გასაკვირია:

“ჰა-რი-რა” და “მა-ბრა-ლე”,

“ენ-ლი-ლი” და “კვირია”.

1962

✠

ბუმბერაზების ხმა ისმის

როცა ცივ სიმყუდროვეში –
უხალისოდ თუ
ხალისით
აწონის ოხვრას თემიდა.
ბუმბერაზების ხმა ისმის –
ვარსკვლავთა ქოხმახებიდან.

1972

იძირება მთვარის აფრა
და ღრუბლების კუნძულები –
მაგონებენ სიცილიას.
ტიტლიკანა ვარსკვლავები –
სიქაღწულეს
იცინიან.

1965

თოთხმეტი კვიპაროსი

შალვა ბეჟაშვილის ხსოვნას

აწ ოცდაცხრის, მაგრამ მაინც,
თოთხმეტი წლის ბავშვი
აქ წევს,

რათუნდ ცამ დრო იპაროს.

ქარი ხსოვნად ისევ არწევს –
თოთხმეტ მწვანე კვიპაროსს.

2003

ნაიარევის მკურნალად,
არა ჩანს ქოხი,
არც სტვირი.
დღეები სულს კვლავ დაფავენ.
და სადღაც ღამე დასტირის –
დაუტირებელ საფლავებს.

1993

ისევ ამაღლება

ვითარც მოხველ წყვდიადიდან
ისე,

უფარო და უხმოლო,
გზას ხილულს და გზას უხილაგს,
მაღლა,

მაღლა მისდევ უხმო
მეხთა-ტეხად და ქუხილად.

1994

ქარიშხალმა კვლავ არია
ამინდი და...
ცას ეღება,
მწვანე ფერი მაუდის,
მთვარე ისე გამხდარია,
ცხვირში ღანდი გაუდის.

1962

იებით აქ დანთებული,
ტყეს სიღურჯის ასდის ბოლი,
მტერს რად უნდა ორნა¹ მეტი.
ქართულ ცაზე რა გამოლევს –
ვარსკვლავების
ორნამენტებს.

1960

¹ ორნა – ცეცხლის ალის პირში ჩავარდნა.

ველარ ვპოულობ მღვრიე სათავეს,
ეს ცა და მიწა წაღეკა მტრობამ,
და შევლად ვუხმობ უცნობს
და ნაცნობს.

ამდენი ბოღმა ნეტავ რამ შობა,
მიწა ვერ უძლებს
კაცთა მოდგმის შურსა და
ღვარცოფს.

1991

ხმაც გვესმოდა ნოსელის

მსგავსად წმინდა გიორგის,
ბევრი ათასწლეული
ვაებას გაეუძელით,
ხმაც გვესმოდა ნოსელის:
“განიძარცვეთ მუნ ძველი,
ახლით შეიმოსენით!”

1976

გაირინდება სივრცე:

მიაყურადებს ქუხილს,
ჩანჩისებრ მომთაბარეს.

მერე მოვა და მწუხრი

ცას –

მიახატავს მთვარეს.

1966

ცა – უსაზღვროა,
ამდენ მნათობს მხოლოდ
ეგ იტევს
და სიშორეში უშქარ სახეებს
კირავს დიდებით.
ზღვაა – ეგვიპტე,
ზვირთთა ლურჯი პირამიდებით.

1971

არც ჰიმაღალი და არც ანდები,
კავკასიონის დიდი მთებია,
მიწას აკვანი ვინც დაურწია.
ხეები – მიწის შვილებია...
ცერზე ღებებიან
და ღმერთს საშველად –
ხელებს უწვდიან.

1976

ზამთრის ღამე

ქუხილმა უცებ ცელქი ბავშვივით,

ცის ლურჯ მინდორზე

გადაირბინა.

მოსუცი ბებო, თბილ ბუხართან

ყვება არაკებს:

თუ როგორ იქცა პავლე სავლეთი.

ღამე კი მთვარეს აღმოსავლეთით

ღრუბელ-ღრუბელ მიათოხარიკებს.

1972

ტაბაწყურელო ჭაბუკო,
რანდო თავფარავნელო,
ვით წინათ დავითის დროში,
გაშლილი თამარის დროშით,
მსურს, რომ დამისხვედე მასპინძლად:
ჩილდირს,
მაკრიალს და ტაოს,
ვით აწყურსა და ასპინძას.

1962

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ5

სამი გმირი...25

ჩემი კოლხეთი26

*** ზღვა უკან მისდევს27

*** ათასწლეულთა კლდეს
გამომსკდარი28

*** ქარის ბწკალება ტალღებმა29

*** ნუ აყურადებ ღამის დინებას30

*** ვითარცა მთვარე31

*** არყოფნის ცაზე ვარსკვლავთ32

*** მთელი დღე ენთო33

*** აღმოსავლეთით და დასავლეთით ..34

*** კენწეროები მაღლა მიიღტვიან35

შენ ერთი ხარ მეუფე36

ის დღე37

გრადაციები38

*** რბევად მოვარდნილ39

*** სულ სხვა არის40

მ ო ს ე41

შემოდგომა სამეგრელოში42

არგონავტები43

სამყარო კოსმიური	44
ნოსტრადამუსი	45
*** ხედავთ?	46
სული კაეშნის	47
მონადირე	48
სიყვარულის კვირიონებს	49
*** მთებია მიწის ბოღმა და დარდი	50
პირველი სიყვარული	51
გათენება	52
განათდა ბნელი	53
სხვა არაფერი	54
მიხმე და... ..	55
მას სხვა გზებით უვლია	56
ტროას ცხენი	57
ვუხმობ პოეზიის ართოსს	58
თეთრი ვეშაპი	59
იგი ჩვენშია	60
ია რანინა	61
მკედრის მზე	62
სიენი	63
ვიღაც გამოჰკიოდა	64
*** სიკვდილი	65
ძეო, ადამის	66

*** შენ	67
ლოტოფაგები ანუ მზის დაბნელება	68
ჩემი ხორცა	69
*** მიდის და ტანს ნაზად	70
*** შენი აზრი ელვია	71
ოპკერტი	72
ბერმუხა	73
ნაპოლეონ ბონაპარტეს ძეგლთან	74
ასეა	75
*** პონტოს სანაპიროზე	76
*** ღელვის რაშებზე შემსხდარ	77
ხედავ თათუ-ნეფერტიცს	78
*** ვით ფარაენელი ჭაბუკი	79
კოლხა და კოლხეთი	80
ქაღდებსა და კარდუღელთ	81
*** მტერთა ჩვენთა	82
*** ციცაბო კლდეებს	83
წამალი	84
*** ვარსკვლავები	85
*** წლებმა მეტეორივით უცებ	86
თიგლათფილასარ	87
პაპა	88
*** მარადისობის გარდუვალობა	89

ზღაპრული ქვეყანა ყოფილა კოლხეთი..	90
*** თუმცა ბევრჯერ შარი-შურით	91
*** შენ ხარ ხელმწიფე..	92
*** სიმყუდროვეში კივილზე ელვის	93
*** თუმც მინავლენ საუკუნენი	94
30	95
*** მოვა მწუხრი და მნათთა	96
ეგრისელი	97
მე დავეძებ საქართველოს	98
*** მიღმიერიდან მოულოდნელად	99
*** ლოცვად აღანთებს მთებს	100
*** ღამის სარკეში მოკამკამენი	101
*** უბრალოდ და უმიზეზოდ	102
*** ჩვენსკენ კისერმოდრეცილი	103
*** სადღაც, იღუმალ სიმყუდროვეში ...	104
ჰელოსპონტი	105
*** მიმწუხრისას ვარსკვლავები	106
*** მოულოდნელად ახლა რომ	107
*** სიმყუდროვეში მირიადი მნათთა	108
*** სული ედგათ ციური	109
ტალღები	110
*** დღეებს	111
ვითარც ფსალმუნს	112

*** ზღვის მპინვარე ქარიშხლებთან ...	113
*** ცა მკერდზე მესხ იბრაგუნებს	114
აქაც, იქაც	115
*** სად კავკასიის დიდი	116
*** ჩამავალ მზის მეწამული	117
*** ალბათ წინაპრისა არის	118
*** მიმწუხრისას სოფლის ბოლოს	119
*** ვით გადამფრენი გუნდი წეროთა ...	120
*** ცა	121
*** ღრუბლის ლოდს გვერდზე გადასწევს	122
სიჩუმე და სიმყუდროვე	123
*** ტანთ აცვია ცეცხლის კაბა	124
*** შორიდან თვალებს მიბრიალებს	125
*** დრო	126
დღე	127
სონეტს, ტერცინას, ტრიოლეტს	128
ტალღა	129
*** კოდალამ “მორზეს” ანბანით	130
*** სიცოცხლეს არ ვეძრახვი	131
*** ქარს კალთებით მიაქვს	132
*** როგორც მხედრები	133
*** სულ მანჯღრევს და მალვიძებს	134

ქრისტეს მხედარი	135
ბუნება	136
*** გაიიალონებს იმედივით	137
*** პონტოს პირას მონანავე	138
XIX საუკუნე	139
*** ქუხილისგან დამფრთხალი	140
*** თოლიები კი ნაპირს ელტვიან	141
*** რა ეგულებათ იქ	142
როგორ მიყვარდი	143
ისევ თუთარჩელა	144
ო, სულო ჩემო	145
მწუხრი	146
თიბათვე	147
გათენება	148
მზე პირს იბანს	149
მისისიპი მისურით	150
მთვარე	151
ხსოვნის სიმბოლო	152
*** გრიგალი თვალს რომ მიეფარება ..	153
ზესკენელიდან ჩამორეკილთ	154
წაღენჯიხა – 93	155
*** აქ	156
ორპირი ქარი	157

ბებერი ჟამი შენს სიჭარმაგეს	158
საწყალი მთვარე	159
*** ტალახიანი და გაცვეთილი	160
ის	161
*** სიკვდილი კი მაღალ მგოსანს	162
მინაწერი “ვისრამიანზე”	163
*** მზის შვილი ხარ...	164
*** ელვამ გაგვიღიმა უეცრად	165
გურჯისტანი	166
პირამიდები	167
იყო კოლხთა სამოსახლო	168
*** მწუხრს მზითევად გამოყოფილი ...	169
*** თბილ კერასთან მამა-პაპის	170
*** ღამის მიღმა კი მზეები	171
*** მზის ჩასვლას არ დაელოდა	
მწუხრი	172
*** სიმყუდროვეში გადიქურუხა	173
ვნების კვირა	174
*** ჭექა-ქუხილით ნაშობებს	175
*** კაცის ცხოვრება	176
*** მზე აღმოხდა დილას ოხვრად	177
*** ჰელიოსის ეტლს მოედის	178
*** პონტოს პირას სიღარიბე	179

მუჰაჯირობა	180
*** უკვე მესამედ ყივის მამალი	181
*** ლაქაშებიან სამოსს იხდიან	182
მთვარის ნიში	183
*** ღელვის ფოკუსში ამწყვედევდა	184
*** დედამიწა ველარ ირჩენს	185
შენში ბინადრობს წარსული	186
*** ვით სოფლის ბიჭი სალტეს	
რკინისას	187
წლები	188
იოანე ნათლისმცემელი	189
ღარჩელში	190
*** ჯვარზე გაკრული ანძების	191
*** გაბარჯღული ცეცხლის რქებით ...	192
*** კაფე-ბარი	193
სოფლად	194
*** ელვით პირგახოკილები	195
წეროების გადაფრენა	196
*** მიყვარს სიკვდილს და	
სიცოცხლის	197
ბნელ მღვიმეებში ვარსკვლავთა	198
*** გახვადლოთ სიკვდილის მოსასხამი ..	199
კოლხ-ტაოხ-დიაოხები	200

*** ცას და მიწას შუა	201
ვითარცა ღევის კოშკიდან	202
თათუ-ნეფერტიტი	203
გამოუწერს წიწამური	204
ანმარე	205
ვარსკვლავთა ოქროს დარბაზებს	206
*** საუკუნეს მიღწეული	207
*** ნისლის მკრთალ საფეხურებით	208
კოლხები	209
ენგური და მანგანა	210
2005	211
კოლხაა თუ ხეთია	212
*** მე, ჩემი თავი მენანება	213
*** იღუმალ სამყაროს წარღვნამდელს	214
*** ზღვას ბანჯგვლიანი ხელები	215
*** ჩვენ, ვითარცა ყარაჩოდელს	216
სტიქსე და ჯეონი	217
*** მამულის სიყვარულში გაპარულნი	218
აღფა და ომეგა	219
*** წარსულიდან ვიღაც ყივის	220
*** ისე აწყდება ნაპირს ტალღები	221
*** ნირს ვერ შეუცვლის ყოფნა	222
*** თეთრწვერიანი კლდე იაღებს	223

წაბლის ოდა	224
*** ნაპირს ერქინებიან	225
ენ-ლი-ლი და კვირია	226
ბუმბერაზების ხმა ისმის	227
*** იძირება მთვარის აფრა	228
თოთხმეტი კვიპაროსი	229
*** ნაიარევის მკურნალად	230
ისევ ამაღლება	231
*** ქარიშხალმა კვლავ არია	232
*** იებით აქ დანთებული	233
*** ველარ ვპოულობ მღვრიე სათავეს ...	234
ხმაც გვესმოდა ნოსელის	235
*** გაირინდება სივრცე	236
*** ცა – უსაზღვროა	237
*** არც ჰიმალაი და არც ანდები	238
ზამთრის ღამე	239
*** ტიბაწყურელო ჭაბუკო	240

מכתב

"האגודה הישראלית לטיפול בבעיות" 100-8000000000
האגודה הישראלית לטיפול בבעיות, פועלת להקמת, פיתוח וניהול
של מרכזים לטיפול בבעיות, במסגרתם נערכות שיעורי
טיפול ופיקוד על קבוצות טיפוליות. האגודה פועלת
לשיפור איכות הטיפול בבעיות, באמצעות קידום
התמחות ופיקוד על קבוצות טיפוליות. האגודה
פועלת להקמת, פיתוח וניהול של מרכזים לטיפול
בבעיות, במסגרתם נערכות שיעורי טיפול ופיקוד
על קבוצות טיפוליות. האגודה פועלת להקמת,
פיתוח וניהול של מרכזים לטיפול בבעיות, במסגרתם
נערכות שיעורי טיפול ופיקוד על קבוצות טיפוליות.

מכתב
2020

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 46

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 46

გამომცემლობის

რედაქტორი

– მარი ებნათაშვილი

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუბუაძე

კორექტორი

– მანანა მაგულაშვილი

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ნატო დოლბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიტაოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com